

SPIS RZECZY.

I. OGÓLNY POGLĄD.

Czem jest Athos i jego położenie geograficzne. — Listy polecające. — Wyjazd z Konstantynopola. — Znajomość na parowcu „Erissos”. — Widoki od morza na Athos i jego monasterium. — Port Dafne. — Przyjęcie w monasterze św. Pantelemona „Russiko”. — Różnica zachodząca między monasterem, skitem, kaliwą i kellią. — Hierarchiczne urządzenie skitu i kaliwy. 7

II Z PRZESZŁOŚCI ATHOSU.

A. Legendy. Przybycie Matki Bożej na Athos. — Nawrócenie czcicieli Apollina. — Cudowne ocalenie Batosa i budowa przezeń kościoła w Watopedi. — Obraz Matki Bożej „Portaitissa” i nawrócenie Barbarosa 29

B. Wiadomości historyczne. Św. Athanazy Athoski zakłada Ławrę w X wieku. — Geneza jego ustaw mniszych. — Jego stosunek do cesarza Nicefora Phokasa. — Cesarze, patriarchowie carogrodzcy i rzymscy papieże wobec Athosu. — Przyczyny upadku ducha zakonnego. — Mnich Barlaam. — Walka narodowościowa. — Spory liturgiczno-dogmatyczne 34

III. W ROSYJSKIM MONASTERZE ŚW. PANTELEMONA. ŻYCIE MNICHÓW CENOBITÓW.

Pierwsza noc na Athosie. — Ranne nabożeństwa. — Portrety w sali przyjęć. — Mnich Hieronim. — Archimandryta Makary. — Wizyta u hegumena. — Zwiedzenie monasteru. — Hierarchia w cenobickich monasterach: kandydaci, nowicyusze, rassoforzy, stawroforzy, megaloshemoi. — Porządek dzienny mnichów: nabożeństwa, prace, posiłek, spoczynek. — »Strze-mienny« obiad. — Wyjazd. — Sposób jazdy na athoskim mule. 64

IV. W DRODZE DO KARYES I SKITU ŚW. ANDRZEJA.

Stary Russik uświęcony pobytom św. Sawy. — Samotny pustelnik. — Karyes i skit św. Andrzeja. — Posty w ceno-bickich monasterach. — Nastrój duchowy mnichów. — Stopień ich wykształcenia. — Praktyka rad ewangelicznych. — Gości-ność. — Źródła dochodów. — Kodeks karny 92

V. AUDYENCYA W PROTACIE. IKONOGRAFIA BIZANTYŃSKO-ROSYJSKA.

Audyencya w Karyes u najwyższej władzy mniszej re-publiki, protatu. — Jego organizacya. — Wygląd jego siedziby. Mnisze kramy. — Mnisi żebracy. — Turecki reprezentant w mni-szej republice. — Cerkwie w Karyes. — Archiwum skitu św. Andrzeja. — Stare obrazy w miejscowych cerkwiach. — Ka-tolicka ikonografia bizantyńsko-rosyjska. — Jej cechy charakte-rystyczne. — Odjazd do Watopedi 118

VI. MONASTER WATOPEDI; MNISI; ŚW. SYMEON I SAWA — KRÓL I KRÓLEWICZ SERBSCY.

Położenie monasteru. — Wspomnienia o królu Symeonie i królewiczu Sawie z serbskiej dynastyi Nemanja. — Stosunek ich do papieża Innocentego III. — Ucieczka królewicza na Athos. Jego fundacye w Watopedi. — Przybycie doń króla Symeona na mnicha. — Założenie monasteru serbskiego. — Działalność św. Sawy na stolicy arcybiskupiej. — Dzisiejszy wygląd mona-steru. — Fiale. — Zwyczaj dawnych ablucyj wodą święconą. Osobliwości w cerkwiach. — »Akademia athoska« w Watopedi. 145

VII. W SKICIE ŚW. ELIASZA I W KELLII BIEŁOŻERSKIEJ.

W skicie św. Eliasza. — Mnich Wasyl Kozłowski. — Przyjęcie. — Archimandryta Maksym i O. Chryzan. — Rozmowa o kontrowersjach teologicznych. — Z dziejów skitu. — Paisij I Wielickowski i Paisij II. — W. księżna Aleksandra Pawłówna i W. książę Konstanty Konstantynowicz odwiedzają mnichów skitu św. Eliasza. — Podpisy gości skitu w księdze pamiątkowej. — W kellii Biełożerskiej św. Mikołaja . . . 169

VIII. MONASTER IWIRON; KELLIA KRYSTOWSKAJA.

Przybycie Gruzinów na Athos: Jana Iwera Waraswacze i księcia Torniki. — Założenie gruzińskiego monasteru św. Klemensa. — Mnich Eutymiusz. — Wzrost i upadek monasteru; jego przejście w ręce Greków. — Dzisiejszy wygląd. — Spustoszenia po trzęsieniu ziemi. — Biblioteka. — Nabożeństwa tutejsze. — Noc w kellii Krystowskiej. — Napad rozbójników na jej przełożonego. — Gościnność mnichów rosyjskich. . . 186

IX. W DRODZE DO ŁAWRY ŚW. ATHANAZEGO.

ŻYCIE MNICHÓW IDIORYTHMITÓW.

Monaster Karakall i ruiny monasteru Amalfi (Morfino). Źródło św. Athanazego athoskiego i legenda dotycząca Matki Bożej. — Życie mnichów idiorythmitów, ich własność prywatna i życie familijne. — Zarząd monasteru: proistamenos, rada, dikajos, ekonom i inni urzędnicy. — Ich przywileje i obowiązki. — Porównanie życia idiorythmitów z organizacją mnichów z pierwszych czasów chrześcijaństwa. — Idiorythmizm jedną z przyczyn upadku życia mniszego na Athosie. . . 200

X. ŁAWRA ŚW. ATHANAZEGO. KELLIA PREOBRAŻEŃSKA.

MONASTER XYROPOTAM.

Zewnętrzna strona monasteru. — Budowle w jego obrębie. Freski. — Grób św. Athanazego athoskiego. — Skład osób. — Biblioteka. — Najstarsze rękopisy. — Na szczytach Athosu. — Kellia Preobrażeńska. — Gościnność mnichów rosyjskich. — Mnich Włodzimierz. — Monaster Xyropotam. — Powrót do Rusalko. Wizyta kajmakana. — Rząd turecki wobec mnichów Athosu. 227

XI. METOCHIONY ROSYJSKIE. ZASADNICZE USTAWY MONASTERÓW NA GÓRZE ATHOS.

Rosyjski hotelik w Dafne. — Tureckie władze w porcie salonitańskim. — Metochiony pantelemonońskie w Salonice. — Gościnność mnichów. — Metochiony-hotele monasteru św. Pantelemona, skitów św. Andrzeja i Eliasza w Konstantynopolu. Ustawy zasadnicze mnichów Athosu, dotyczące: poddaństwa, przyjęcia i wieku kandydatów; podatków, pieczęci; stosunku do patriarchy oekumenicznego i Wysokiej Porty; szkół teologicznych i sztuk pięknych. — Co sądzić o życiu mnichów na Athosie? 251